



İLSAM Akademi Dergisi

Journal of ILSAM Academy

ISSN 2757-9212

Üzerine Keçi Düşmesi Sonucu Ölen Çocuk Olayı ile İlgili Yargıtay Kararının İslam Hukuku Açısından İncelenmesi

Analysis of the Court of Cassation's Decision on the Case of a Child Who Died as a Result of a Goat Falling on Him in Terms of Islamic Law

Alişan İNCİ

Yüksek Lisans Öğrencisi,
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri
Bölümü,
av.alisaninci@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-7222-6258.

İzzet SARGIN

Prof. Dr.,
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,
İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri
Bölümü,
izzetsargin@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-6101-9464.

Cilt/ Issue: 5/1, 19-37

Geliş Tarihi: 07.12.2024

Kabul Tarihi: 12.04.2025

Atf: İnci, Alişan ve Sargin, İzzet. "Üzerine Keçi Düşmesi Sonucu Ölen Çocuk Olayı ile İlgili Yargıtay Kararının İslam Hukuku Açısından İncelenmesi". *İLSAM Akademi Dergisi* 5/1 (Nisan 2025), 19-37.

Dipnot: Alişan İnci ve İzzet Sargin, "Üzerine Keçi Düşmesi Sonucu Ölen Çocuk Olayı ile İlgili Yargıtay Kararının İslam Hukuku Açısından İncelenmesi". *İLSAM Akademi Dergisi* 5/1 (Nisan 2025), Sayfa.

ÖZ

Diyarbakır'da gerçekleşen ve çalışmamıza konu olan olayda 5 katlı bir binanın teras katına çıkarılan keçi, buradan atlayarak aşağıda oyun oynayan küçük bir kız çocuğunun ölümüne neden olmuştur. Yapılan yargılama neticesinde keçinin sahibi olan sanık, taksirle öldürme suçundan cezalandırılmıştır. Temyiz aşamasında, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 2020/5129 E., 2023/3903 K. Nolu ilamı ile yerel mahkemenin kararı onaylanmıştır. Makalemizin konusunu oluşturan Yargıtay kararı, basit gibi görünen bir ihmalin, küçük bir çocuğun canına mal olabileceğini göstermesi açısından önemli görülmüş ve bu nedenle seçilmiştir. Bu çalışmada Yargıtay 12. Ceza Dairesinin vermiş olduğu karar 5237 sayılı TCK ve İslam hukuku bağlamında değerlendirilmiştir. Öncelikle Yargıtay kararı TCK açısından incelenmiş, ardından karar İslam hukuku açısından ele alınmıştır. Bu bağlamda İslam hukukunda hata, hata hükmünde olan ve sebep olma kavramıyla açıklanan taksir kavramı üzerinde durulmuş ve olay ile ilgili İslam hukukunda öngörülen yaptırım belirlenmeye çalışılmıştır. İslam hukuku ile ilgili kısımlarda Hanefi mezhebinin görüşleri esas alınmıştır. Ayrıca İslam hukuku ile modern hukuk arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Somut olayda fail, mağduru doğrudan kendisi öldürmemiş yalnızca ölümüne sebep olmuştur. Bu nedenle İslam hukukundaki öldürme türlerinden "sebeplere öldürme suçu" oluşmuştur.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Modern Hukuk, Taksir, Taksirle Öldürme, Yargıtay Kararı.

ABSTRACT

In an incident that occurred in Diyarbakır, a goat was taken to the terrace of a five-story building and subsequently jumped, tragically leading to the death of a young girl playing below. The goat's owner, the defendant in the case, was convicted of negligent homicide. This verdict was upheld by the 12th Criminal



The content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Chamber of the Court of Cassation in its decision No. 2020/5129 E., 2023/3903 K. This Court of Cassation decision serves as a significant reminder that seemingly simple negligence can have devastating consequences, particularly for young children. Consequently, it has been selected as the focus of this study. This study analyzes the 12th Criminal Chamber's decision within the framework of both the Turkish Penal Code No. 5237 and Islamic law. Initially, the decision is examined through the lens of the Turkish Penal Code, followed by a discussion of its implications under Islamic law. In this context, the concept of negligence, which aligns with the Islamic concept of error, is emphasized, and an attempt is made to determine the appropriate punishment under Islamic law. The article draws comparisons between Islamic law and modern law, primarily considering the Hanafi school of thought within the Islamic legal tradition. In the concrete case, the perpetrator did not kill the victim directly but only caused his death. Therefore, the crime of “causal killing”, one of the types of killing in Islamic law, has occurred.

Keywords: Islamic Law, Modern Law, Negligence, Negligent Homicide, Court of Cassation Decision.

EXTENDED ABSTRACT

This study examines a ruling by the Turkish Court of Cassation concerning an incident that occurred in Diyarbakır, where a goat brought to the terrace of a five-story building jumped off and caused the death of a young girl playing below. In the resulting legal proceedings, the Diyarbakır 11th Criminal Court of First Instance, in its judgment dated 20.01.2016 (Case No. 2015/258, Decision No. 2016/56), convicted the defendant of negligent homicide under Article 85(1), Article 62, Article 50(1)(a) and (4), and Article 52(2) and (4) of the Turkish Penal Code No. 5237. The court sentenced the defendant to a judicial fine of 18,200.00 Turkish Lira. This decision was later upheld by the 12th Criminal Chamber of the Court of Cassation (Case No. 2020/5129, Decision No. 2023/3903). The case has been deemed noteworthy due to the grave consequences of a seemingly minor act of negligence, and has therefore been selected as the subject of this article. The study aims to analyze the ruling from the perspectives of both the Turkish Penal Code and Islamic law, drawing comparisons between the two legal systems. The Islamic legal analysis primarily reflects the views of the Hanafi school, though opinions from other schools are also referenced where relevant.

In criminal law, an offense may be committed either intentionally or negligently. Intent denotes the deliberate and willful commission of an act, while negligence involves causing a legally defined result due to a breach of the duty of care and attention. According to Article 22 of the Turkish Penal Code, negligence is defined as “causing a result specified in the legal definition of the offense through conduct that breaches the duty of care and at-

tention, without foreseeing such result.” Conscious negligence occurs when the perpetrator foresees the result but acts under the assumption that it will not occur. In the present case, it was objectively foreseeable that the goat might jump from the 80 cm high terrace wall. However, in the absence of evidence that the defendant subjectively foresaw this result, the incident was evaluated as simple negligence. The local court concluded that the defendant's failure to tie the goat securely on the terrace and his omission to take necessary safety precautions directly contributed to the child's death.

In Islamic law, negligence is addressed within the broader concept of *khata'* (mistake), and the Qur'an regulates penalties for unintentional homicide in Surah An-Nisā' (4:92). Conceptually, *khata'* is defined as the occurrence of a result contrary to the perpetrator's intention and is categorized into three types: mistake in the act, mistake in intent, and mistake in judgment. Hanafi jurists have identified subcategories of unintentional homicide, such as “causing death through a means” (*tasabbuban qatl*) and “quasi-mistaken killing” (*qatl fi hukm al-khata'*). In the present case, the defendant's act of leaving the goat untethered on the terrace constitutes “causing death through a means.” This type of homicide involves indirect causation, where the perpetrator does not kill directly but causes death through conduct that breaches the duty of care. Since the killing is not direct, this type is subject to a lighter penalty than standard unintentional homicide, requiring only the payment of *diyya* (blood money), without additional sanctions such as *kaffāra* (expiation) or exclusion from inheritance. By contrast, Shafi'i and Hanbali jurists do not treat such cases as a separate category and instead classify them under unintentional homicide.

Diyya is referenced in Qur'an 4:92, while its amount is detailed in hadiths of the Prophet Muhammad, typically as 100 camels, 1,000 dinars of gold, or 10,000 dirhams of silver. According to the Hanafi school, *diyya* may be paid in one of six categories: camels, gold, silver, sheep, cattle, or garments. Given that camels are no longer a common form of currency, it is suggested that modern equivalents such as gold be used. In the case at hand, a *diyya* of 500 dinars was proposed for the deceased girl. Using the traditional calculation of 1 dinar equaling 2.125 grams of gold, this amounts to approximately 6,107,250 Turkish Lira. *Diyya* is typically paid by the perpetrator's *'āqila* (male agnatic relatives) in installments over three years. In regions where the *'āqila* institution does not function, payment may be made by the individual or from the public treasury. In contemporary settings, the establishment of compensation funds (e.g., a "Guarantee Fund") could serve as a functional substitute for the *'āqila*. The question of which medium—gold, silver, or other—is most appropriate for di-

yya remains a subject of modern debate and falls outside the scope of this study.

From the perspective of Islamic law, it is evident that the defendant could have prevented the fatal outcome by securing the goat properly or relocating it to a safer location. Moreover, the harm occurred not on the defendant's private property but in a public space. Therefore, due to his failure to exercise adequate care and take necessary precautions, the goat owner is held liable for the child's death. Accordingly, the incident constitutes a case of "causing death through a means" (tasabbuban qatl).

In this study, a ruling by the Court of Cassation concerning the death of a young girl due to a breach of the duty of care and attention was analyzed. However, in today's world, the scale of negligent offenses is much broader. Industrialization and technological advancement have led to significant increases in loss of life and property due to carelessness in incidents such as traffic accidents and workplace disasters. For instance, hundreds of lives may be lost in a mining accident. Consequently, the objective duty of care and attention has become increasingly critical for maintaining social order. Therefore, both the prevention of negligent offenses and the legal norms applied to such crimes have gained considerable importance in modern times.

GİRİŞ

Ceza hukuku ilminde bir suç, ancak kasıtlı veya taksirle işlenebilir. Ceza hukukundaki asıl manevi unsur olan kasıt, bir suçu bilerek ve isteyerek işlemek manasına gelmektedir.¹ Fakat suçlar her zaman kasıt ile işlenmez. Kasıt olmaksızın işlenen ve zararlı sonuçlar doğuran taksirli fiiller de genel olarak hukuk sistemleri tarafından suç olarak kabul edilmektedir. Böylesi fiiller kasıtsız bir şekilde gerçekleştirilmiş olsa da ölüm ve yaralama gibi zararlı neticeler doğurması nedeniyle cezalandırılması gerekli görülmüştür.

Hukuk terminolojisinde taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket etmek suretiyle kanunda suç sayılan zararlı bir neticeye sebebiyet vermek olarak tanımlanmaktadır.² Buna göre fail, kasıtlı bir şekilde yani bilerek ve isteyerek bir suç işlememekte fakat dikkatsiz ve özensiz davranarak kanunda suç sayılan zararlı bir neticenin doğmasına sebep olmaktadır. Örneğin otomobiliyle seyir halindeki şoför, dikkatsiz davranarak başka bir insana çarpar ve ölmesine neden olursa taksirli bir şekilde bir insanı öldürmüş olur.

Fıkıh kitapları incelendiğinde taksir kavramının, hata kavramı içerisinde değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Nisa Suresi 92. ayette ve bazı hadislerde açıklanan hata kavramı, İslam hukukunda önemli bir yer tutmaktadır.

Modern dünya ile birlikte artan makineleşme ve trafik kazalarının yaygınlaşması, taksirli suçların önemini daha da arttırmaktadır. Zira günümüzde küçük bir dikkatsizlik, büyük ölçüde can ve mal kayıplarına neden olabilmektedir. Bu nedenle toplumun her ferдинin uymak zorunda olduğu objektif dikkat ve özen yükümlülüklerinin önemi son derece fazladır.

1. YARGITAY KARARININ ÖZETİ

Yargıtay kararındaki kabule göre sanık, kesmek için bir keçi almış ve ikamet ettiği beş katlı binanın teras katına çıkarmıştır. Sanığın terastan ayrılmasının ardından keçi sokağa doğru atlamış ve sokakta oyun oynamakta olan çocuğun üzerine düşmüştür. Bu olay neticesinde çocuk vefat etmiştir. Olay yeri inceleme raporuna göre ölüm olayının meydana geldiği yerde 5 katlı olan A ve B blok halinde iki bina bulunmaktadır. Yapılan incelemelerde A ve B blok arasındaki boşlukta kan izleri ve küçükbaş hayvana ait pislikler tespit edilmiştir. Keçinin yerleştirildiği teras katta yapılan incelemelerde ise teras katın duvar-

1 M. Emin Artuk - Ahmet Gökcen, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), 394; Hüseyin Esen, *İslam'da Suç ve Ceza-İslam Hukukunda Cezai Sorumluluk* (İzmir: Yeni Akademi Yayınları, 2006), 157; Ali Şafak, "Kasıt", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2001).

2 Artuk - Gökcen, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 423.

larının yüksekliğinin 80 cm olduğu, demir korkulukların olmadığı, terasın B bloğun zeminine yüksekliği 18,05 metre, A bloğun zeminine ise 19,00 metre olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca dosya kapsamında sanığın keçiye teras kate çıkardıktan sonra herhangi bir şekilde bağlamadığı, yalnızca terasın kapısını kapatıp oradan ayrıldığı belirlenmiştir.

Yargıya intikal eden olayda Diyarbakır 11. Asliye Ceza Mahkemesinin 20.01.2016 tarihli 2015/258 E. 2016/56 K. sayılı kararı ile sanık hakkında taksirle öldürme suçundan 5237 sayılı Kanunun 85. maddesinin birinci fıkrası, 62. maddesi, 50. maddenin dördüncü ve birinci fıkrasının (a) bendi, 52. maddenin ikinci ve dördüncü fıkraları uyarınca 18.200,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

2. TCK'DA TAKSİR KAVRAMI VE TAKSİRLE ÖLDÜRME SUÇU

Taksir kelimesi sözlüklerde “ihmal etmek, gevşek davranmak,³ kısaltma, kısma, kusurda bulunma”⁴ anlamlarında kullanılmaktadır. İstilah manası ise 5237 sayılı TCK’nın 22/2. maddesinde belirtildiği gibi “dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülemez olarak gerçekleştirilmesi” olarak tanımlanmaktadır. 22. maddenin 3. fıkrasında ise bilinçli taksir hali tanımlanmıştır. Buna göre kişinin öngördüğü neticeyi istememesine rağmen, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır; bu halde taksirli suça ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılır. Bilinçli taksirin basit taksirden farkı, zararlı neticenin fail tarafından öngörülmesidir. Fail, doğacak olan zararlı neticeyi öngörmekte fakat şans veya beceri gibi nedenlerden dolayı gerçekleşmeyeceğini düşünmektedir. Sonuç olarak taksirin türleri açısından tek fark neticenin öngörülüp öngörülmediği noktasındadır⁵.

Taksir ile işlenen suçların başında taksirle öldürme suçu gelmektedir. 5237 sayılı TCK’nın 85. maddesinin 1. fıkrasında taksirle öldürme suçunun temel hali şu şekilde belirlenmiştir: “Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Aynı maddenin 2. fıkrasında ise “Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” denilerek suçun nitelikli haline verilecek ceza belirlenmiştir.

3 Rağıp el-İsfahâni, *Müfredat Kur'an Kavramları Sözlüğü* (İstanbul: Çıra Yayınları, 2012), 848.

4 İsmail Parlatır vd. (Ankara: Türk Dil Kurumu, 1998), “Türkçe Sözlük”, 2/212.

5 Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), 263; Mahmut Koca - İlhan Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2019), 230.

Yukarıda zikredilen taksir tanımından hareketle Yargıtay kararı incelenildiğinde “dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı bir davranış” ve “neticenin öngörülebilir olmasına rağmen öngörülüp öngörülmediği” üzerinde durmak gerekmektedir. Öncelikle dosyadaki tarafların beyanlarından anlaşıldığı üzere sanık yılda 3-4 tane keçi kesmektedir. Gerek failin şahsi tecrübesi gerekse de ortak tecrübeden kaynaklı olarak bilinmektedir ki keçiler koyunlara göre daha hareketli hayvanlar olup yüksek mesafelere zıplayabilmektedirler. O halde öngörülebilirlik açısından değerlendirildiğinde terasa çıkarılan keçinin, 80 santim yüksekliğinde olan teras duvarından atlayabileceği herkes tarafından öngörülebilir niteliktedir.

Hukukçular, öngörülebilirlik halinin objektif olarak sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir.⁶ Objektif dikkat ve özen yükümlülüğü, toplumsal düzen açısından düşünüldüğünde her bireyin uymak zorunda olduğu dikkat ve özen yükümlülükleridir. Bir kişinin subjektif olarak zararlı neticeyi öngörememiş olması önemli değildir. O zararlı netice ortak tecrübe açısından öngörülebilir nitelikteyse taksirli suçlar açısından yeterlidir.⁷

Bilinçli taksir açısından objektif olarak öngörülebilir neticenin olay anında fail tarafından öngörülmüş olması gerekmektedir.⁸ Yargıtay kararına konu olan olaya bakıldığında sanığın, keçinin terastan atlayarak bir kişiyi öldürebileceğini subjektif olarak öngörmüş olduğuna dair bir delil görünmemektedir. Fakat subjektif olarak öngörülmemiş olsa da keçinin 80 santim yüksekliğindeki teras duvarından atlayabileceği ortak tecrübe tarafından öngörülebilir niteliktedir. O halde açıklamalardan da anlaşılacağı üzere olayımızda meydana gelen zararlı netice, objektif olarak öngörülebilir nitelikteyken sanık tarafından öngörülememiştir. Bu durumda sanığın kusuru, bilinçli taksir değil basit taksir olarak tespit edilmelidir. İlk derece mahkemesinin karar ilamına bakıldığında aynı değerlendirmenin yapıldığı görülmektedir: “Söz konusu olayda keçinin üzerinden atladığı binanın terasını çeviren beton duvarın yüksekliğinin 80 cm olduğu, sanığın bu yüksekliğin yeterli olmayacağını öngörmesine rağmen söz konusu hayvanı bağlamadan ve herhangi bir tedbir almadan keçiyi terasta bıraktığı, keçinin 80 cm’lik duvardan atlama yeteneğine sahip bir hayvan olduğu ve atlaması halinde aşağıda bulunan canlılar için tehlike arz edebileceği hususunun sanık tarafından bilinmesi gerektiği, sanığın bu tedbirsizliği sonucunda keçinin binadan atlayarak aşağıda oynamakta olan maktulün üzerine düştüğü, bu şekilde sanığın taksire dayalı kusuru sonucunda

6 Hakeri, *Ceza Genel*, 259.

7 Koca - Üzülmüş, *Genel Hükümler*, 228.

8 Koca - Üzülmüş, *Genel Hükümler*, 230; Artuk - Gökçen, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 459.

maktulün ölümüne sebebiyet verdiği anlaşılmakla...”

3. NİHAİ KARARIN TÜRK HUKUKUNA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

5237 sayılı TCK’da taksirle öldürme suçu için iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası öngörmüştür. Bununla birlikte taksirle öldürme suçunun basit taksirle işlenmesi halinde hükmedilen uzun süreli hapis cezası (1 yıldan fazla) 5237 sayılı TCK’nın 50/4. maddesine göre adli para cezasına çevrilebilecektir. Fakat suçun bilinçli taksir ile işlenmesi halinde hapis cezasının para cezasına çevrilmesi mümkün olmamaktadır.

Sanık hakkında taksirle bir kişinin ölümüne neden olma suçu nedeniyle hapis cezası verilmiştir. Fakat ceza miktarı ve suçun basit taksir ile işlenmiş olması göz önüne alınarak adli para cezasına çevrilmiştir. Sonuç olarak sanık hakkında 18.200,00 TL adli para cezasına hükmedilmiştir.

4. İSLAM CEZA HUKUKUNDA TAKSİR VE TAKSİRLE ÖLDÜRME SUÇU

İslam Ceza Hukukunda taksir kavramı, hata kavramı içerisinde değerlendirilmiştir.⁹ İslam hukukunda hata, “Failinin iradesi hilafına bir şeyin vukua gelmesidir.”¹⁰ Tanımdan hareketle hata kavramı, failin fiilinin, irade ettiği eylemin dışında başka bir sonuç doğurması halidir. Örneğin bir doktor, ameliyat sırasında yanlış yöntem sonucunda hastanın ölümüne neden olursa taksirle/hata ile öldürme suçu gündeme gelecektir. Zira doktorun iradesi hastayı tedavi etmek olsa da taksirli fiili nedeniyle iradesine aykırı bir sonuç doğmuştur.

İslam fıkhında hata kavramı taksir kavramını içine alan geniş bir manaya karşılık gelmektedir. Usulcülere göre hata, kasıtsız işlenen fiiller¹¹ veya bir fiilin, failinin iradesine aykırı bir şekilde vuku bulmasıdır.¹² Hatada, kast ile netice arasında uyumsuzluk vardır. Fail, kast ettiği neticeyi değil onun dışında, istemediği, irade etmediği bir neticeyi meydana getirmiştir.¹³ Örneğin oruç tutan birisi abdest almak kastı ile ağzına su alır ancak dikkatsizliği nedeniyle

9 Artuk - Gökçen, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 427.

10 Abdulkâdir Udeh, *Mukayeseli İslam Hukuku ve Beşerî Hukuk*, çev. Ali Şafak (Ankara: Rehber Yayıncılık, 1991), 2/54.

11 Ömer Nasûhi Bilmen, *Hukuk-ı İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu* (İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1980), 1/237.

12 Muhammed Ebu Zehra, *İslam Hukuku Metodolojisi-Fıkıh Usûlü*, çev. Abdulkadir Şener (Ankara: Fecr Yayınları, 2017), 303; H. Yunus Apaydın, *İslam Hukuk Usulü* (Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 2017), 192.

13 H. Yunus Apaydın, “Hata”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1997), 16/437-442.

boğazına su kaçırsa veya akşam ezanı okundu zannederek orucunu açarsa hata hükümleri gündeme gelecektir. Her iki örnekte de fail, kast etmediği bir neticeye sebebiyet vermiştir.¹⁴

Fıkıh usulünde hata üç kısma ayrılmaktadır: Fiilde hata, kastta hata ve taktirde hata. Fiilde hata, fiilin zatında işlenmiş hatadır. Bu tür hatada fail, belirli bir hedefle fiilini icra etmek için kasteder. Fakat fiildeki hata/yanlışlık nedeniyle istenmeyen bir sonuç meydana gelir. Örneğin av hayvanını vurmak isteyen avcı, nişan almasındaki yanlışlık nedeniyle bir insanı vurursa burada hata hükümleri uygulanacaktır.¹⁵

Kastta hata, fiilin kendisinde değil kastın zatında hata olması halidir. Yani fiil daha doğmadan önce kastın kendisi hatalı oluşmuştur. Av örneğinden gidecek olursak çalılıktaki kıpırtıyı av zanneden avcı, ateş eder ve bir insanı öldürürse kastta hata gündeme gelecektir. Aslında failin fiili kastına uygundur. Çalılığa ateş edip kıpırdayan hayvanı vurmak istemiştir. Ancak kastın kendisi hatalıdır zira çalılıkta hayvan yoktur.

Taktirde hata ise doktorlar gibi meslek gruplarının uyguladıkları tedavi veya mesleki taktirleri ile yaptıkları işler sonucunda istenmeyen neticelerin meydana gelmesi durumundaki hata halidir. Bu tür hatalara mesleki hatalar da denilebilir.¹⁶

Hatanın esasının ne olduğunu anlayabilmek için konunun İslam Hukuku sistematiğine göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin Hz. Peygamber “Ayak hederdir”¹⁷ buyurmuştur. Bunun manasını fakihler, ‘hayvanın bir sürücü kontrolünde sevk ve idare edilirken arka ayağı ile birisine vurarak yaralanmasına veya ölmesine neden olması hali’ şeklinde açıklamışlardır. Her ne kadar bir sürücü tarafından sevk ve idare edilirken bir insana zarar verme durumu olsa da zarardan kaçınılmasının mümkün olmaması ve faile bir kusurun atfedilememesi nedeniyle cezai sorumluluk doğmayacaktır. Fail yalnızca, gerekli dikkat ve özeni gösterseydi engel olabileceği neticeler doğduğunda so-

14 Apaydın, *İslam Hukuk Usulü*, 192.

15 Bilmen, *Hukuk-ı İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*, 1980, 1/237; Esen, *İslam'da Cezai Sorumluluk*, 221; Abdullah Çolak, *İslam Ceza Hukuku* (İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2023), 87.

16 Ebu Zehra, *Fıkıh Usulü*, 304; “Miyar-ı Adalet madde 55: Bir kimsenin izin ve ruhsatıyla a’zasından birinde lede’l-iktiza (gerektiğinde) ameliyat-ı cerrahiye icra olunup da müteessiren ol kimse vefat etse, nazar olunur: Eğer ameliyatı icra eden tabibin tibben hatası ve hadd-i mu’tadı tecavüzü vuku’ bulmamış ise, nesne lazım gelmez. Ve eğer hata ve tecavüz vuku bulmuş ise, o surette tabibe ol kimsenin nısf-ı diyetini zaman lazım gelir.” Akgündüz, *Mukayeseli İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı*, 888.

17 Ebû Dâvûd, “Diyât”, 27.

rumlu olacaktır.¹⁸ Örneğin bahçesine her gece gelen ayıları öldürmek için gece karanlığında pusu kuran bahçe sahibi, ayı olduğunu zannederek bahçesine giren bir kişiyi öldürse burada bir hata durumu söz konusudur. Bahçe sahibi sadece ışık tutarak bahçesine kimin girdiğini anlayabilecek durumdadır ve buna rağmen gerekli araştırmayı yapmadan silahlı ile ateş ederek bahçesine giren kişiyi öldürmüştür. Fail, gerekli dikkat ve özeni gösterseydi ölüm neticesi meydana gelmeyecekti. Bu nedenle hataen/taksirle öldürme suçu oluşacaktır.

Abdulkadir Udeh, İslam hukukunda taksirin esasını dikkatsizlik ve tedbir-sizlik olarak ifade etmiştir.¹⁹ Bu hal, “objektif özen yükümlülüğünün ihlali” şeklinde de ifade edilebilir.²⁰ Hukuk kurallarıyla koruma altına alınsın veya alınmasın her vatandaşın uyması gereken birtakım yükümlülükler vardır. Bu yükümlülükler objektif olarak ortalama bir vatandaştan beklenen yükümlülüklerdir. Objektif özen yükümlülüğünün ihlali halinde istenmeyen ve hukukun suç saydığı bir netice meydana gelirse ceza terettüp edecektir. Objektif özen yükümlülüğünün ihlali neticesinde hukukun suç saydığı istenmeyen bir netice meydana gelmezse taksirli sorumluluk hali gündeme gelmeyecektir.

Yukarıda zikredilen “Ayak hederdir”²¹ hadisini açıklayan Serahsî, hadisten maksadın hayvanın arka ayağı ile vurması olduğu ifade etmektedir. Buradaki önemli nokta bir hayvanın üzerinde olan binicinin sevk ve idare ettiği hayvanın arka ayaklarını kontrol edemeyecek olmasıdır. Binici kontrol edemediği diğer bir ifade ile önleyemediği zarardan sorumlu tutulmayacaktır. Hayvanın kuyruğu ile birine vurması da sürücünün kontrolünde olmayan bir zarardır. Bunun aksine üzerinde sürücüsü olan hayvan bir kişiyi ısırsa, birine çarpsa, ön ayağı ile vursa tüm bunlardan sürücüsü sorumludur. Zira bu fiiller hayvanın sürücüsünün önleyebileceği zararlardır.²² Fakihlerin zararın öngörülebilen olup olmadığına pek dikkat etmedikleri görülmektedir. Sonuç olarak modern hukukçulardan bir kısmının da zikrettiği “önlenebilirlik” teorisinin İslam Ceza Hukukunda taksirin esasını açıkladığı ifade edilebilir. Hz. Peygamber’in ve müçtehit fakihlerin yaşadığı dönemin şartlarına göre gemi, at ve deve gibi

18 “Üzerinde birisi bulunan hayvan bir kişiyi ısırsa veya birine çarpsa yahut da ön ayağı ile vursa hayvanın üzerinde binmiş olanın âkilesine diyet gerekir. Çünkü bu eylemlerden kaçınmak mümkündür. Hayvan yürürken tırnağı ile bir çakıla veya çekirdeğe yahut da taşla vursa ve bunlar bir insana çarpsa hayvana binmiş olana tazminat gerekmez. Çünkü bunlardan sakınmak mümkün değildir.” Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed b. Sehl Serahsî, *Mebcut*, çev. Şerafettin Kalay - Hüseyin Kayapınar (İstanbul: Gümüşev Yayıncılık, 2022), 26/268.

19 Udeh, *Mukayeseli İslam Hukuku ve Beşeri Hukuk*, 2/57; Esen, *İslam’da Cezai Sorumluluk*, 227.

20 Mustafa Avcı, *Türk Hukuk Tarihi* (Konya: Mimoza Yayınları, 2015), 198.

21 Ebû Dâvûd, 27

22 Serahsî, *Mebcut*, 26/268.

ulaşım araçları üzerinden yapılan içtihatlarla bakıldığında temel ilkelerin tespit edilebildiği görülmektedir. Yukarıda anlatılanlardan hareketle İslam hukukuna göre bir fail, objektif olarak engelleyebileceği fakat dikkatsiz, tedbirsiz davrandığı veya kurallara uymamasından ötürü engelleyemediği zararlardan hata hükümlerince sorumludur.

5. YARGITAY KARARININ İSLAM HUKUKUNA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Sahip olduğu hayvanı kendi mülkünde bir yere bağlayan kişi, şayet hayvan mülkün içinde birine zarar verirse tazmin sorumluluğu altına girmeyecektir. Bu kişi hayvanını bağlaması gereken yere, usulünce bağlamıştır ve zapt etmek suretiyle gerekli önlemi de almıştır. Örneğin bir kişi kendi bahçesine koruma amaçlı bir köpek bağlasa ve başka birisi de sahibinin rızası olmadan girdiği mülkte köpeğin saldırısına uğrasa köpeğin sahibine tazmin gerekmeyecektir. Fakat hayvan ipini çözer ve umuma açık yolda birini öldürürse sahibine diyet gerekecektir. Zira hayvanın sahibi hayvanını gerektiği şekilde bağlamamış veya yasaklı bir yere (umuma açık alanlara) bağlamıştır. Bu durumda hayvanın öldürmesi ile sahibinin fiili arasında uygun illiyet bağı kurulmuş olacaktır. İpini çözen hayvanın birini öldürmesi doğrudan hayvan sahibinin yapmadığı, yalnızca neden olduğu bir netice olduğundan “tesebbüben öldürme” olarak değerlendirilecek ve yalnızca diyet cezasına hükmedilecek, kefaret gerekmecektir.²³

Fıkıh kitaplarında genelde diyetler kısmında anlatılan bu tür örneklerden hareketle, günümüzde bir irade kusuru olarak değerlendirilen taksir kavramının, hata kavramı içerisinde değerlendirildiğini ifade etmiştik. Hayvan bulunduran ve süren, kuyu kazan, ava çıkan vb. örneklerin tümünde bir irade vardır. Örneğin köpek besleyen birisi, evini korumayı istemektedir. Fakat o köpek mülk dışında birisini öldürdüğünde sahibinin istemediği/irade etmediği bir netice doğmuş olur.

Somut olaya İslam hukuku açısından bakıldığında sanığın terasa çıkardığı keçi sıkı bir şekilde bağlayarak veya terasa değil de daha emniyetli bir yere koyarak olası tüm zararlı sonuçları engelleyebileceği açıktır. Ayrıca keçi, sahibinin mülkünde değil umuma açık bir yerde zarara sebep olmuştur. O halde keçi sahibi, alması gereken tedbirleri almayıp gerekli dikkat ve özeni göstermediği için keçisinin bir çocuğun üzerine düşerek ölmesinden sorumludur. Somut olay açısından “tesebbüben/sebep olarak öldürme suçu” oluşmuştur. Sebep olarak öldürme, hata ile öldürme türüne benzese de bazı farklardan dolayı Hanifi fıkıhçılar tarafından ayrı bir tür olarak ele alınmıştır. İki tür arasındaki en

23 Serahsî, *Mebhut*, 27/5.

temel fark, sebep olarak öldürmede failin suçu doğrudan işlemeyip yalnızca sebep olmasıdır. Ayrıca Hanefî Mezhebine göre sebep olarak öldürme suçunda yalnızca diyet cezasına hükmedilmekte kefaret ve mirastan mahrumiyet cezaları verilmemektedir.²⁴

Sebeb olarak öldürme suçu, kasten öldürme suçundaki gibi bilerek ve isteyerek işlenmediğinden İslam Hukuku açısından daha hafif bir müeyyideye tabi tutulmuştur. Sebeb olarak öldürülen şahsın canının karşılığı olarak can alınamayacak diğer bir ifadeyle kısas cezası verilemeyecektir. Her ne kadar karşılamayacak olsa da sebep olarak öldürme suçunda öldürülen cana karşılık diyet yaptırımı öngörülmüştür. Böylece yanlışlıkla yitirilen canın heder olmaması için mâli bir ceza belirlenmiştir.

Somut olayda kefaret ve mirastan mahrumiyet cezaları verilmeyecek olsa da kısaca değinmekte yarar olacağından üç ceza türünü açıklayacağız.

5.1. Diyet

Nisâ Suresi 92. ayette taksirle/hataen öldürme suçuna ilişkin yaptırımlar açıklanmıştır. Şöyle buyrulmaktadır: *“Bir mü'minin bir mü'mini öldürmesi olacak şey değildir. Ancak yanlışlıkla olması başka. Kim bir mü'mini yanlışlıkla öldürürse, bir mü'min köleyi azad etmesi ve bağışladıkları sürece ailesine diyet ödemesi gerekir. (Öldürülen kimse) mü'min olur ve düşmanınız olan bir topluluktan bulunursa, mü'min bir köle azad etmek gerekir. Eğer sizinle kendileri arasında antlaşma bulunan bir topluluktan ise ailesine verilecek bir diyet ve mü'min bir köle azad etmek gerekir. Bunlara imkân bulamayanın, Allah tarafından tövbesinin kabulü için iki ay ard arda oruç tutması gerekir. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”*

Görüldüğü gibi diyet yaptırımı en-Nisa Suresi 92. ayet ile sabit olsa da diyetin miktarı belirtilmemiştir. Diyetin miktarı Hz. Peygamber'in hadislerinde açıklanmıştır. Abdullah b. Mes'ud'dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber şöyle söylemiştir: *“Hatâen Öldürmenin diyeti; yirmi tane dört yaşına, yirmi tane beş yaşına, yirmi tane iki yaşına, yirmi tane üç yaşına girmiş dişi deve ve yirmi tane de iki yaşına girmiş erkek devedir.”*²⁵ Hadisin, otuzar devenin yer aldığı²⁶ farklı varyantları olsa da Hanefilerce hüküm yirmişer deve üzerinden

24 Serahsî, *Mebhut*, 26/106.

25 Ebû Dâvûd, *Diyetler* 4545; Tirmizî, *diyet* 1; Nesâî. *Kasâme* 34; İbn Mâce, *Diyet* 6

26 Ebû Dâvûd, *Diyetler* 4541.

verilmiştir.²⁷ Bunun dışında diyet cinsinin çeşitli hadislerde farklı şekillerde belirlendiği görülmektedir. Hz. Peygamber'in Yemen ahalisine, "Altın sahiplerinin (diyet olarak) bin dinar (vermeleri) gerekir" diye bir mektup yazdığı rivayet edilmiştir.²⁸ İmam Malik'in (ö. 179/795) Muvatta'sında geçtiği üzere: "Hz. Ömer, diyeti yöre halkının durumuna göre takdir etmiş ve altın sahibine bin dinar, gümüş sahibine ise oniki bin dirhem diyet vermeye hükmetmiştir." şeklinde rivayet edilmiştir. İmam Malik devamla altın sahibi olarak tabir edilenlerin Şam ve Mısır halkı, gümüş sahibi olarak tabir edilenlerin ise Irak halkı olduğunu belirtmiştir.²⁹

Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'in görüşlerine uygun olarak diyetin belirlenmesinde altı sınıfın esas alınabileceği kabul edilmelidir. Bunlar: yüz deve, onbin dirhem gümüş, bin dinar altın, iki bin koyun, iki yüz sığır, iki yüz adet iki parça elbisedir.³⁰ Yalnızca devenin esas alınması ilgili hükmün neredeyse uygulanamaz olmasına yol açabilecektir. Zira günümüzde Türkiye de dahil çoğu ülkede deve çok nadir olduğu gibi devenin piyasa fiyatını belirleyecek bir pazar sahası da yoktur. Dolayısıyla develer üzerinden diyet belirlemek devenin bilinmediği Avrupa, Türkiye vb. ülkelerde mümkün görünmemektedir. Fakat altın gibi madenler hem kıymetlerini kaybetmemekte hem de her ülke tarafından bilinmektedir.

İslam hukukunun her ülkede ve her zamanda uygulanacak olması, hata ile öldürme cezasının hafifletilmesi gerektiği, ödeme imkansızlığına yol açma tehlikesi gibi sebeplerle Hanefi mezhebine uygun bir şekilde her ülkenin kendi ülkesinde yaygın olan ödeme araçlarını esas alarak bir diyet miktarı belirlenebileceğini kabul etmek gerekir. Kurulacak olan diyet belirleme komisyonları kendi ülkelerindeki diyet miktarını Hanefi mezhebinin görüşüne uygun olarak belirleyebileceklerdir.

Kadınların diyet miktarının erkeklerin diyetinin yarısı olması hususunda icma olduğu belirtilmektedir.³¹ Fakat modern dönem fıkıhçılarından Muhammed

27 Serahsî, *Mebsut*, 26/116; Eşref Ali et-Tehânevî - Zafer Ahmed el-Osman et-Tehânevî, *İlâü's Sünen - Hadislerle Hanefî Fıkhi*, çev. Abdulkadir Duman (İstanbul: Misvak Neşriyat, 2015), 19/406; Vehbe Zuhayli, *İslam Fıkhi Ansiklopedisi*, çev. M. Beşir Eryarsoy (İstanbul: Feza Yayıncılık, 1994), 8/106.

28 Sünen-i Dârimî, *Diyetler*, 2369; Vehbe Zuhayli, *Hanefî Fıkhi*, çev. Yusuf Cığır (İstanbul: Sağlam Yayınevi, 2020), 4/247.

29 Malik bin Enes - Ebu Mus'ab el-Zehri el-Medenî, *İmam Malik'in Muvatta'sı: Ebu Mus'ab el-Zehri Rivayeti*, ed. Beşar Uvad Mevsuf - Mahmud Muhammed Halil (Beyrut: el-Risale Yayınları, 1991), 2/244.

30 Abdülkerim Zeydan, *İslam Hukukuna Giriş*, çev. Ali Şafak (İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2020), 599.

31 Udeh, *Mukayeseli İslam Hukuku ve Beşeri Hukuk*, 2/243.

Ebu Zehra³² ve Yusuf El Karadavi³³, kadın ve erkeğin diyetinin eşit olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca Prof. Dr. Yaşar Yiğit de aynı kanaattedir.³⁴ Bu görüşlerini ise diyet yaptırımını belirten ayet ve hadislerde diyetin kadın ve erkek açısından ayrılmış olmaması ve bu âm nitelikteki nasların ihticaca elverişli olmayan hadisler ve sahabe sözleriyle tahsis edilemeyeceği, diyet hükmünün kadınların şahitliği ve kadınların mirastaki durumuna kıyas edilemeyeceği gibi delillere dayandırmışlardır.³⁵ Yukarıda isimleri zikredilen kıymetli fıkıhçının görüşleri bir yana asırlarca uygulanmış ve üzerinde tüm mezheplerin ittifak etmesiyle icma oluşan bir konuda modern dönemde ortaya çıkan kadın hakları gibi itirazlar nedeniyle değişiklik yapılması doğru görünmemektedir. Fakat günümüz sanayi toplumunda taksirli ölümlerin çok ciddi sayılara ulaştığı dikkate alınarak içtihadî bir artırıma gidilebileceği belirtilmektedir.³⁶

Kadınların diyet miktarının erkeklerin diyetinin yarısı olması kadın ve erkeğin insani değeri ile bir ilgisi yoktur. İslam hukukunda insan olması sebebiyle kadın-erkek eşittir ve canları mukaddestir. Bu nedenle kasten öldürme suçunda bir kadını öldüren erkek kısas edilmektedir.³⁷ Fakat konu diyet yaptırımına geldiğinde miktarın tespiti geride kalanların uğradığı maddi-manevi zarar ile ilintili olduğu için miktarlar farklılaşmaktadır. Nitekim tüm ailesinin geçimini sağlayan, sahip olduğu işletme ile ülke ekonomisine katkı sağlayan, askerlik yaparak vatani koruyan, âkileye katılarak diyet ödeyen erkeğin ölümünün maddi zararı ile kadınıninki bir olmayacaktır.³⁸

Yukarıdaki açıklamalardan ışığında olayda taksir ile öldürülen kız çocuğu için 500 dinar altının diyet olarak belirlenmesi ve ayrıca sanık aleyhine kefarete cezasına hükmedilmesi gerekmektedir. Bir dinar altın 4,25 gram altına tekabül ettiği kabul edildiğinde 500 dinar, 2.125 gram altın yapmaktadır. So-

32 Muhammed Ebu Zehra, *İslam Hukukunda Suç ve Ceza*, çev. İbrahim Tüfekçi (İstanbul: Kitabevi, 1994), 2/531.

33 Fatiha Bozbaş, “İslâm Hukukunda Kadının Diyeti Meselesinin Fıkhi Yönden Değerlendirilmesi”, *Tasavvur / Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 8/2 (31 Aralık 2022), 1615-1654.

34 Yaşar Yiğit, *İslam Ceza Hukuku* (Ankara: Fecr Yayınları, 2022), 107.

35 Detaylı açıklamalar için bakınız: Bozbaş, “İslâm Hukukunda Kadının Diyeti Meselesinin Fıkhi Yönden Değerlendirilmesi”, 1642.

36 Bozbaş, “İslâm Hukukunda Kadının Diyeti Meselesinin Fıkhi Yönden Değerlendirilmesi”, 1636.

37 Abdullah Bin Mahmud el-Mavsili, *El İhtiyar Li Ta'lili'l - Muhtâr*, ed. Ömer Faruk Kasadar, çev. Mehmet Keskin (İstanbul: Ravza Yayınları, 2019), 4/252.

38 Ömer Nasûhi Bilmen, *Hukuk-ı İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu* (İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1980), 3/47-48; Muhammed Halil Ayaklı, *İslam Hukukunda Taksirle İnsan Öldürme* (Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 135.

nuç olarak ise güncel altın kuru üzerinden hesaplandığında (2.784 TL) ortaya 6.107.250,00 TL diyet miktarı çıkmaktadır.³⁹

Fakihler taksirle öldürme suçuna karşılık verilen diyet cezasının ödemesini failin değil âkilesinin yapacağı konusunda görüş birliği içerisindeydir.⁴⁰ Bu durum kasıtlı olarak bir suç işlemeyen faile yardımcı olma amacı taşımaktadır. Aynı zamanda diyet miktarının bir kişinin mâli gücünü aşacak olmasından dolayı tahsil edilememesi ve bunun neticesinde ölen kişinin kanının heder olması tehlikesini bertaraf etmektedir.⁴¹

Hiz. Peygamber’in hazırladığı ve Medine Vesikası olarak meşhur olan Medine Anayasa’sının 12. maddesinde diyet bedellerinin sosyal yardımlaşma ile ödeneceği hüküm altına alınmıştır. İlgili madde şöyledir: “Müminler, kendi aralarında ağır malî sorumluluklar altında bulunan hiç kimseyi bu halde bırakmayacak, fidyelerini veya kan diyeti gibi borçlarını mâkul esaslara göre ödeyecektir.”⁴²

Diyet cezasında vade miktarı üç yıldır.⁴³ Hanefi fakihler dışında kalan cumhura göre diyetin vadesi ölüm tarihinden itibaren başlayacaktır. Diyet cezasını doğuran olay ölüm olayı olduğundan diyetin vadesinin de ölüm olayından itibaren başlaması gerektiğini belirtirler. Fakat Ebu Hanife ve arkadaşları “ecel” olarak tabir edilen diyetin erteleme süresinin, hükmün kesinleşme tarihinden itibaren başlaması gerektiğini savunurlar.⁴⁴

172 numaralı İstanbul Kadı Sicilinin 334. hükmünde “üzerine lâzım gelen diyet-i recül on bin dirhem gümüşü işbu târih-i îlâmdan üç sene tamamında üç taksit ile...” şeklinde hüküm kurularak hem gümüş üzerinden hem üç taksitle hem de taksitler îlâm tarihinden başlatılarak Hanefi fakihlerin görüşü tercih edilmiştir.

Âkilenin olmaması veya fakir bir âkilenin olması durumunda diyet, kişinin kendisi veya devlet tarafından ödenecektir. Bu nedenle diyet fonu ve güvence

39 Cengiz Kallek, “Miskal”, *İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 08 Mayıs 2024).

40 Zuhayli, *İslam Fıkhi*, 8/106; el-Mavsîlî, *El İhtiyar*, 4/317.

41 Ebu Zehra, *İslam Hukukunda Suç ve Ceza*, 2/541; Udeh, *Mukayeseli İslam Hukuku ve Beşeri Hukuk*, 2/247.

42 Celal Yeniçeri, *İslâm’da Devlet Bütçesi* (İstanbul: Şamil Yayınevi, 1984), 214.

43 Ebu Zehra, *İslam Hukukunda Suç ve Ceza*, 2/540; “Diyet”, *İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 28 Nisan 2024); Zuhayli, *İslam Fıkhi*, 8/106.

44 Ebu Zehra, *İslam Hukukunda Suç ve Ceza*, 2/540.

hesabı⁴⁵ gibi fonlar kurularak taksirle öldürme suçu neticesinde öngörülecek diyetlerin ödenmesi sağlanabilmektedir.⁴⁶

SONUÇ

Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 2020/5129 E., 2023/3903 K. nolu ilamı ile verilen karar 5237 sayılı TCK'nın taksirle öldürme başlıklı 85. maddesine uygun bir şekilde verilmiştir. Dosya konusu olayın gerçekleşme biçiminden hareketle sanık, basit taksirle maktulün ölümüne neden olmuş ve taksirle öldürme suçunu işlemiştir.

Taksir kavramı İslam hukukunda hata kavramı içerisinde değerlendirilmiştir. “Taksirle öldürme suçu” ise “hata ile öldürme, hata hükmünde olan öldürme, sebep olarak öldürme” şeklinde üç türde ele alınmıştır. Her ne kadar Hanefilerce üç türe ayrılmışsa da hata ile öldürme dışındaki iki türü hata ile öldürmenin alt türü olarak değerlendirme de mümkün görünmektedir. Hata ile öldürme suçu temel olarak en-Nisa suresi 92. Ayette açıklanmıştır. Bu ayette hata ile öldürme suçuna diyet ve kefarete cezası öngörülmüştür. Fakat diyet miktarının ne kadar olacağı hadislere bırakılmıştır. Hz. Peygamber'in hadislerinde diyet miktarı 100 deve, 1000 dinar, 10.000 dirhem gümüş gibi farklı cinslerden belirlenmiştir. Bu hadislerden hareketle Hanefi Mezhebinde, Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'e göre diyetin belirlenmesinde altı sınıfın esas alınabileceği kabul edilmiştir. Bunlar: yüz deve, on bin dirhem gümüş, bin dinar altın, iki bin koyun, iki yüz sığır, iki yüz adet iki parça elbisedir.

İslam hukukunda hata ile öldürme suçuna karşılık diyet yaptırımına ek olarak kefarete ve mirastan men etme cezası belirlenmiştir. Buna göre Hanifi mezhebinin görüşüne uygun olarak hata ile öldürme suçunu işleyen kişinin Müslüman ve akıl-baliğ olması halinde kefarete ödeyecektir. Ayrıca hata ile öldürdüğü kişiye mirasçı olacak birisi ise mirastan men olacaktır.

Makalemizde incelediğimiz olayda “tesebbüben/sebep olarak öldürme” şeklinde bir suç işlenmiştir. Bu nedenle faile yalnızca diyet cezası uygulanacak, kefarete veya mirastan men gibi diğer cezalar uygulanmayacaktır.

Her ülkenin ekonomik seviyesi, ödeme araçları gibi hususlar farklı olduğundan İslam hukukunun uygulandığı her ülkede diyet komisyonları kurularak ülke şartlarına uygun bir diyet miktarı Hanefi mezhebinin görüşüne uygun

45 Güvence Hesabı, trafik kazalarında kusurlu olan fakat zorunlu trafik sigortası yaptırmayan kişilerin ödemesi gereken tazminatı mağdurlara ödeyen bir kurumdur. Bu yolla, sigortası olmayanların ve ödeme gücünden yoksun olanların tazminatları karşılanmakta, trafik kazası mağdurlarının daha fazla mağdur olmaları engellenmektedir.

46 Ebu Zehra, *İslam Hukukunda Suç ve Ceza*, 2/549.

olarak belirlenebilecektir.

İncelediğimiz Yargıtay kararında, bir kişinin ölümüne taksirle neden olan sanığa 18.200,00 TL adli para cezası verilmiştir. Söz konusu suçun bir insanın öldürülmesi olduğu dikkate alındığında 18.200,00 TL'nin çok az bir miktar olduğu görülmektedir. Her ne kadar maktulün varisleri, hukuk davası yoluyla “destekten yoksun kalma tazminatı” alabileceklerse de bu bir ceza değildir. Gerek incelediğimiz olayda gerekse de trafik kazaları gibi olaylarda düşük miktartlı adli para cezaları caydırıcılık açısından sorunlar yaratmaktadır. Fakat İslam hukukunun belirlediği yaptırımın yukarıda açıklandığı gibi ciddi bir meblağ olduğu ortadadır. Taksirli suçlara verilen cezaları caydırıcılık ve adaletin tesisi bağlamında düşündüğümüzde İslam hukukunun belirlediği yaptırımların daha adil olduğu anlaşılmaktadır.

İslam hukukunun ibadet ve çeşitli muamelat alanları dışında uygulanmıyor oluşu elbette bir eksikliktir. Bu durum İslam hukukunun çağdaş problemler karşısında yeni çözümler üretmesini ve insanların ihtiyaçlarına çözümler sunmasını zorlaştırmaktadır. Fakat çalışmamızın sonunda İslam hukukunun hükümlerinin günümüzde yaygın olarak görülen taksirle öldürme suçuna uygulanabileceği ve adaletin tesisi, kamusal vicdanın rahatlatılması ve caydırıcılık anlamında güzel sonuçlar vereceği anlaşılmıştır.

EK BEYAN / DECLARATION

Makalenin tüm süreçlerinde İLSAM'ın araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

In all processes of the article, İLSAM's research and publication ethics principles were followed.

There is no potential conflict of interest in this study.

The author declared that this study has received no financial support.

The authors contributed equally to the study.

KAYNAKÇA

Akgündüz, Ahmet. *Mukayeseli İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1986.

Apaydın, H. Yunus. “Hata”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/437-442. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Apaydın, H. Yunus. *İslam Hukuk Usulü*. Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 4. Basım, 2017.

Artuk, M. Emin - Gökçen, Ahmet. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 13. Basım, 2019.

Avcı, Mustafa. *Osmanlı Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Konya: Mimoza Yayınları, 2. Basım, 2014.

Avcı, Mustafa. *Türk Hukuk Tarihi*. Konya: Mimoza, 5. Basım, 2015.

Ayaklı, Muhammed Halil. *İslam Hukukunda Taksirle İnsan Öldürme*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Bilmen, Ömer Nasûhi. *Hukuk-ı İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*. 8 Cilt. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1980.

Bozbaş, Fatıha. “İslâm Hukukunda Kadının Diyeti Meselesinin Fıkıhî Yönden Değerlendirilmesi”. *Tasavvur / Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 8/2 (31 Aralık 2022), 1615-1654. <https://doi.org/10.47424/tasavvur.1169700>

Çolak, Abdullah. *İslam Ceza Hukuku*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 7. Basım, 2023.

Ebu Zehra, Muhammed. *İslam Hukuku Metodolojisi-Fıkıh Usûlü*. çev. Abdulkadir Şener. Ankara: Fecr Yayınları, 13. Basım, 2017.

Ebu Zehra, Muhammed. *İslam Hukukunda Suç ve Ceza*. çev. İbrahim Tüfekçi. İstanbul: Kitabevi, 1994.

el-Mavsılî, Abdullah Bin Mahmud. *El İhtiyar Li Ta’lîl - Muhtâr*. ed. Ömer Faruk Kasadar. çev. Mehmet Keskin. 4 Cilt. İstanbul: Ravza Yayınları, 2019.

Enes, Malik bin - Medeni, Ebu Mus’ab el-Zehri el-. *İmam Malik’in Muvatta’sı: Ebu Mus’ab el-Zehri Rivayeti*. ed. Beşar Uvad Mevsuf - Mahmud Muhammed Halil. Beyrut: El-Risale Yayınları, 1. Basım, 1991. <https://shamela.ws/book/8140>

Esen, Hüseyin. *İslam’da Suç ve Ceza-İslam Hukukunda Cezai Sorumluluk*. İzmir: Yeni Akademi Yayınları, 1. Basım, 2006.

- Hakeri, Hakan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 22. Basım, 2019.
- İsfahânî, Rağîb el-. *Müfredat Kur'an Kavramları Sözlüğü*. İstanbul: Çıra Yayınları, 3. Basım, 2012.
- Kallek, Cengiz. "Miskal". *İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 08 Mayıs 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/miskal>
- Koca, Mahmut - Üzülmüş, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınları, 12. Basım, 2019.
- Parlatır, İsmail vd. Ankara: Türk Dil Kurumu, 9. Basım, 1998.
- Serahsî, Ebû Bekr Muhammed b. Ahmed b. Sehl. *Mebhut*. ed. Mustafa Cevat Akşit. 31 Cilt. İstanbul: Gümüşev Yayıncılık, 5. Basım, 2022.
- Şafak, Ali. "Kası". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/559-561. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Tehânevî, Eşref Ali et- - Tehânevî, Zafer Ahmed el-Osman et-. *İlâü's Sünen - Hadislerle Hanefî Fıkhı*. çev. Abdulkadir Duman. İstanbul: Misvak Neşriyat, 2015.
- Udeh, Abdulkâdir. *Mukayeseli İslam Hukuku ve Beşeri Hukuk*. çev. Ali Şafak. 4 Cilt. Ankara: Rehber Yayıncılık, 1991.
- Yeniçeri, Celal. *İslâm'da Devlet Bütçesi*. İstanbul: Şamil yayınevi, 1984.
- Yiğit, Yaşar. *İslam Ceza Hukuku*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Zeydan, Abdülkerim. *İslam Hukukuna Giriş*. çev. Ali Şafak. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 13. Basım, 2020.
- Zuhayli, Vehbe. *Hanefî Fıkhı*. çev. Yusuf Cığır. 4 Cilt. İstanbul: Sağlam Yayınevi, 1. Basım, 2020.
- Zuhayli, Vehbe. *İslam Fıkhı Ansiklopedisi*. çev. M. Beşir Eryarsoy. Feza Yayıncılık, 1994.
- İslâm Ansiklopedisi. "Diyet". Erişim 28 Nisan 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/diyet>